
BEVEZETŐ

Egy hosszabb korszak utolsó esztendejének dokumentumává válik a tizenkettedik beszámoló. A közel tizenhétezer hozzánk érkezett panasz kivizsgálása nyomán kialakított állásfoglalásaink, tájékoztatásaink, a kezdeményezések és ajánlások lerakták a magyar oktatási jog alapjait. Mára az oktatási szereplők közül nagyon sokan tudják, hogy az oktatási konfliktusoknak gyakran van jogi vetületük. Számos megkeresésben hivatkoznak korábbi ügyünkre, tapasztalatunk beépült a diákjogi képzésekbe és a tanárképzésbe is, a jogi szakirodalomban fellelhetőek a megállapításaink.

2011 az oktatáspolitikai viták éve volt. Az Országgyűlés decemberre elfogadta az új köznevelési és a felsőoktatási törvényeket, amelyek ismételten rögzítik az oktatási jogok biztosának intézményét, valamint az oktatási szereplőknek azon jogát, hogy az oktatási jogok biztosához fordulhatnak. Az új jogszabályok az oktatási jogok rendszerét szerkezetében és egyes elemeiben is változatlanul fenntartják, ezért az intézményekben előforduló jogi konfliktusok jellege előre láthatóan nem változik. Ennél fogva a beszámolóban található ügyek nem csak a 2011. évi ügyek lajstroma, de a következő években is jól használható kézikönyv is, amelyre biztonsággal támaszkodhatnak az oktatás szereplői, a jogalkotók és a jogalkalmazók is.

Az oktatási jogok biztosa tevékenységének nincs napi politikai tartalma. Ám munkánkban mégis van közpolitikai üzenete: abban tudunk segíteni, hogy közösen jogszerűvé tegyük a közszolgáltatást nyújtó oktatási intézmények működését. Eljárásunkkal az együttműködést segítjük, elfogadtatva az iskolapolgárokkal, egyetemi és főiskolai polgárokkal, hogy bízhatnak a jog uralmában, bízhatnak az intézményekben, hiszen az intézmények vannak az egyénért és nem fordítva. Ha a kezdeményezéseink, ajánlásaink nyomán az intézmények orvosolják az okozott jogsérelmet, máris sokak bizalmát nyerték el. Amennyiben az intézmények számos ügyben közösen dolgoznak az állampolgárok érdekében, úgy megsokszorozzák a bizalmat. Az ilyen intézményekkel és intézményekben értelme van a vitának, a nézőpontok, érvek ütköztetésének. Ott meghonosodnak a demokratikus értékek, elvek és az oktatási szereplők egyre kevésbé érzik kiszolgáltatottnak magukat. A jog pedig nem ellenségük, hanem értékes segítőjük lesz.

A tavalyi esztendőben vált igazán fontossá, hogy a hivatalunk együttműködéseket alakítson ki hazai és nemzetközi partnerekkel. A rendelkezésre álló források szűkülése, a pénzügyi válság mélyülése, céljai és tervei újragondolására kényszeríti az állami, a civil és a gazdasági szektort egyaránt. Számomra egyértelművé vált, hogy csak az összefogás, az együttműködés teremti meg az esélyt arra, hogy az állampolgárokat foglalkoztató jelentős társadalmi ügyeket tovább lehessen vinni. Bejáratos utak járhatatlanokká váltak, a párhuzamos utak költségeit nem tudjuk megfizetni. Ezért jogállami értékek mentén új, közös utakat kell keresnünk. S bár látszólag rákényszerülünk arra, hogy új szövetségeket kössünk egymással, meggyőződésem, hogy az együttműködésnek – demokratikus keretek között – nincs alternatívája.

2011 első felében Magyarország látta el az Európai Unió soros elnöki tisztét. Javaslatomra az oktatási miniszterek gödöllői tanácskozásán önálló napirendi pont volt az iskolai agresszió. A rendkívül színvonalas, kötetlen tanácskozáson mindegyik hozzászóló megerősítette, hogy európai jelenségről van szó, az elnökségi jelentésben rögzítették, hogy e téren szoros európai együttműködésre van szükség. Örömmre szolgált, hogy a magyar delegáció tagjaként részt vehettem a tanácskozáson és tanúja lehettem annak, ahogyan Magyarországot megdicsérték, amiért ilyen professzionálisan közelít az aktív állampolgárság különböző aspektusaihoz. 2011-ben számos konferencián számolhattam be a magyar sikerekről, sokan jelezték, hogy bekapcsolódnának a hazai és az európai párbeszédbe az iskolai erőszak visszaszorítása érdekében.

A magyar elnökség tiszteletére hivatalunk irodáiban fotótárlatot szerveztünk Anna Zavileiskaia Magyarországon élő orosz fotóművész képeiből *Sho(r)t stories* címmel. A képek különböző európai fővárosok közterein készültek – rólunk, magánemberekről. Érzékletesen megjelenítették, hogy bármely kultúrában is élünk, magántörténeteink, arcunkon tükröződő érzéseink mégis hasonlóvá tesznek bennünket egymáshoz. A megnyitón a Tükrös Zenekar muzsikált, a képek kiállítását a Demax Művek Nyomdaipari Kft. támogatta. A rendhagyó tárlatmegnyitón együtt ünnepeltek pedagógusok, diplomata, politikusok, diákok, üzletemberek és művészek.

2011 májusában sor került Genfben az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága előtt Magyarország időszaki általános jelentésére az ország emberi jogi helyzetéről. Az oktatási jogok biztosaként részt vehettem a magyar delegáció munkájában. A felkészítés alatt négy alkalommal került sor konzultációra Budapest Fórum címen a szakemberekkel, civil szervezetekkel. A védés során az ENSZ nagyköveteiktől számos kérdést kapott Magyarország, a helyszínen hat kérdés érkezett az iskolai agresszió kérdéskörével kapcsolatban. A korábbi felméréseink képezték a válaszok gerincét. A magyar delegáció kitűnő munkát végzett, amelynek eredményeként a Bizottság egyhangúan elfogadta a jelentést.

Az Oktatási Jogok Biztosának Hivatala és a Vizuális Világ Alapítvány **„EGYÜTT – párbeszéd a különbözők együttműködéséről”** címmel rendhagyó társadalmi eseményt szervezett 2011. június 20-án, a Károlyi-Csekonics Rezidencián. A rendezvényt Dr. Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter nyitotta meg, kiemelt vendég volt John O. Balian, az Amerikai Egyesült Államok Nagykövetségének kulturális attaséja.

Az EGYÜTT című rendezvény célja egy olyan széleskörű társadalmi párbeszéd elindítása volt, mely megvizsgálja, hogy milyen akadályai vannak az „átlagtól” eltérő emberek befogadásának, és megoldásokat keres az együttműködésre attól függetlenül, hogy résztvevői **hogyan emberek**: nők, férfiak, kiemelkedően tehetségesek, valamely ritka betegségben szenvednek, mozgásukhoz használnak-e segédeszközt, vagy hol születtek. Az eseményen beszédet mondott John O. Balian, az Amerikai Egyesült Államok Nagykövetségének kulturális attaséja és Yang Yongquian, az Új Kína Hírügynökség igazgatója is, így három kontinens képviselői összegezhették tapasztalataikat. A rendezvény a Vizuális Világ Alapítvány által készített **Társas játék – Elliot Aronsonnal** című dokumentumfilm ősbemutatójával kezdődött. A film jól illeszkedik a magyar EU-elnökség egyik prioritás-témájához, az iskolai agresszió kérdésköréhez.

A film 2010-ben készült, producere Kozák Zsuzsanna, rendezője Nagy Kata, fő támogatója a budapesti Amerikai Nagykövetség. A vetítést követően kerekasztal-beszélgetésre került sor, melynek résztvevői négy szektor – az oktatásügy, a szociális ügyek, a gazdaság és a médiaipar – képviselőiből tevődtek össze. A rendezvény egy hosszú távú, mindnyájunkat érintő párbeszédet életre hívó eseménysorozat nyitóakkordja, amelyet folytatni fogunk 2012-ben.

November 20-án, a Gyermekjogok Világnapján nyílt meg a hivatalban az a kiállítás, amelyhez az alkotásokat a kaposvári Duráczy József Egységes Gyógypedagógiai és Módszertani Intézmény diákjai készítették. A „Képlek-jelképek” című kiállítás megnyitóján részt vettek az alkotók (többen közülük siket és nagyothalló tanulók), Gyurina Éva, az intézmény főigazgatója, Tapolczay Gergely országgyűlési képviselő és Bernáth Ildikó fogyatékosügyi miniszteri biztos.

Hivatalunk szoros kapcsolatot alakított ki a British Council-lal. Kezdetektől aktív támogatója voltam a **Világsuli – Connecting Classrooms** programnak, amelyben tíz magyar iskola tíz francia, román és walesi oktatási intézménnyel közösen két éven át azért dolgozik, hogy iskoláját nyitottabbá tegye, diákjait pedig aktív társadalmi részvételeire ösztönözze. A program első évének zárófesztiválját a Magyar- Kínai Kéttannyelvű Iskola rendezte, mellyel később többretnű kapcsolatot alakítottunk ki, többek között részt vehettem az iskola Konfucius termék avatásán.

A civil szervezetek közül a Diákközéletért Alapítvánnyal, a Közéletre Nevelésért Alapítvánnyal, a Kurt Lewin Alapítvánnyal és a Vizuális Világ Alapítvánnyal fűztük szorosabbá az évekkkel ezelőtt kialakított stratégiai partnerséget az aktív állampolgárság témakörében. Segítségükkel többszörösére növekedett az együttműködések száma és intenzitása, miközben erőforrásaink összehangolásával a szűkös lehetőségek mellett is meg tudtuk valósítani programjainkat.

2011 tehát számunkra is a tanulás éve volt. Meg kellett tanulnunk a nemzeti hatáskörben megmaradt oktatási területről európai dimenzióban is gondolkodni, meg kellett tanulnunk együttműködő partnereket keresni úgy, hogy az oktatás szereplőinek jogvédelmét az Alaptörvénynek megfelelően, a tizenkét esztendő tapasztalatait felhasználva, megbízható, professzionális módon biztosíthassuk. Úgy kell a változás közepette fenn tartanunk a munkánk színvonalának állandóságát, hogy közben megtanulunk alkalmazkodni a változó körülményekhez. Ha jól csináljuk, a változás és az alkalmazkodás hátrányai eltörpülnek az együttműködés előnyeiehez képest.

